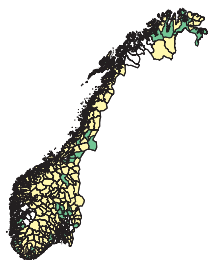

Aust-Agder

Årsrapport 2011

Pilotfylket Aust-Agder

1. Innledning

Aust-Agder fylke er som ett av 7 fylker pekt ut til å være pilotfylke for universell utforming i perioden 2010-2012.

Som pilotfylke skal man bidra til å utvikle universell utforming som strategi i kommunal og regional planlegging og forvaltning.

Intensjonen med pilotfylker for universell utforming er å øke innsatsen på regionalt nivå utover det ordinære for å skape bedre og tettere samhandling mellom fylket, kommuner og nasjonale instanser.

Pilotfylkene skal tilføre arbeidet med universell utforming en "merverdi" som ellers ikke kan forventes. Med pilotfylker skal arbeidet med universell utforming stimuleres og bringes raskere fremover.

Pilotfylker for universell utforming skal bidra til å

- Utvikle universell utforming som regional strategi.
- Innarbeide universell utforming i egen virksomhet.
- Virkeliggjøre nasjonale mål i Regjeringens handlingsplan "Norge universelt utformet 2025".
- Gjennomføre handlingsplanens "Tiltak K1, Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner".
- Formidle på en systematisk måte egne erfaringer i fylkene, både fra tidligere arbeid og erfaringer som høstes i prosjektperioden.
- Gjøre kommunene i eget fylke kjent med lokale erfaringer som er nedfelt bl.a. i rapporten "Universell utforming som kommunal strategi - Erfaringer og resultater fra pilotkommunesatsingen 2005-2008 (T-1472)".

Pilotfylkene skal arbeide med sikte på å skape en "merverdi" for feltet utover ordinært ansvar ved å:

- Gjennomføre universell utforming-utviklingsarbeid og kompetansebygging i egen virksomhet.
- Ha en strategi for formidling av kunnskap og erfaringer mellom kommuner.
- Ha en personressurs som koordinator for intern og ekstern virksomhet.
- Organisere pilotfylkearbeidet best mulig med utgangspunkt i det enkelte fylkets spesielle forutsetninger.
- Sikre god politisk forankring og medvirkning.

Regjeringens handlingsplan

I regjeringens handlingsplan *Norge universelt utformet 2025*, er det pekt ut 5 satsningsområder. Ett av satsningsområdene, kalt "Sektorovergripende tiltak", understreker kommunesektorens betydning for å få implementert en rekke tiltak knyttet til universell utforming. I handlingsplanen er det nedfelt en rekke tiltak, og ett av tiltakene knyttet til satsningsområdet "Sektorovergripende tiltak" er *K1 Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner*. I tiltak K1 skal universell utforming vektlegges som strategi i

kommunal og regional planlegging og forvaltning. Satsningen med pilotfylker omtales i K1-tiltaket som K1.2.

Prosess

Miljøverndepartementet inviterte 16.01.09 alle landets fylker til å søke om å bli pilotfylker for universell utforming i en 3-årig satsning fra 2010 til 2012.

På bakgrunn av et omforent ønske mellom fylkesmann og fylkeskommune, søkte Aust-Agder om å bli pilotfylke. Det fylkeskommunale Kontaktforum for brukermedvirkning ønsket også fylkets deltagelse i prosjektet. Fylkesutvalget vedtok i sak 041/09 at man ønsket å søke om pilotfylkestatus og 24.11.09 ble sak om deltagelse, prosjektstilling og økonomisk bidrag i prosjektet vedtatt.

3 innsatsområder i pilotfylket Aust-Agder

Som pilotfylke for universell utforming ønsker Aust-Agder å rette sin fokus på universell utforming mot 3 innsatsområder:

- Friluftsliv
- Kollektivtransport
- Byrom/kommunesenter

2. Organisering og forankring

Pilotprosjektet er en felles satsning mellom fylkesmann og fylkeskommune i Aust-Agder. Prosjektet er bemannet med en prosjektleder i 50 % stilling ved fylkesrådmannens kontor, seksjon for plan og natur.

Det er nedsatt en styringsgruppe, bestående av 1 representant fra fylkesmann (utdanningsdirektør) og 1 fra fylkeskommune (seksjonssjef samferdsel), samt prosjektleder.

I tillegg er det nedsatt en referansegruppe, bestående av 1 representant fra Risør kommune (ressurskommune på universell utforming), Statens vegvesen Region sør - avd Arendal, Husbanken - avd. Arendal og 2 representanter fra fylkesmann - avdeling for helse og sosial og avdeling for utdanning.

3. Metode

I pilotfylket Aust-Agder legges det vekt på at universell utforming implementeres inn i de ulike sektorenes ansvarsområder og daglige oppgaver. Det er derfor linjeorganisasjonen hos fylkesmannen og fylkeskommunen som har ansvar for at universell utforming følges opp både internt og eksternt.

Prosjektleders oppgave/hovedfokus er derfor å informere, påvirke, veilede og drive tverrfaglig koordinering mot

- linjeorganisasjonene i fylkeskommunen og hos fylkesmann,
- kommunene (kontaktpersoner for universell utforming i kommunene)
- eksterne aktører (for eksempel Husbanken, Statens vegvesen, private konsulent- og arkitektkontor).

4. Oppnådde resultater i 2011

I henhold til den nasjonale prosjektbeskrivelsen for K1.2 skal pilotfylkene bidra til realisering av 5 nasjonale hovedmål (forankret i Regjeringens handlingsplan). Som konkretisering av eget arbeid i fylket har Aust-Agder satt opp egne resultatmål og aktiviteter til hvert nasjonalt hovedmål.

I kursiv fremkommer resultater/aktiviteter fra Aust-Agder i 2010.

Nasjonalt hovedmål 1

Integrere universell utforming i regional virksomhet og være forbilde slik at andre fylker og kommuner i eget fylke øker innsatsen på feltet.

- **Universell utforming bør være et integrert prinsipp i alle regionale planer innen 2015.**
  - a) *I Aust-Agder er det vedtatt 4 regionale planer i 2011, hvorav 1 plan omtaler universell utforming. Dette er Fylkesveiplan 2012-2015, hvor kapittel 3.5 omhandler kollektivtransport og universell utforming.*
- **Aktiviteter fra egenvalgte resultatmål i Aust-Agder**
  - a) *Prosjektleder har møtt fast i det fylkeskommunale Kontaktforum for brukermedvirkning. 5 møter i 2011.*
  - b) *Fylkeskommunen og fylkesmannens ansatte har fått tilbud om kurs og samlinger i regi av K1-tiltaket. 3 ansatte har deltatt på 5 kurs/samlinger.*
  - c) *Fylkeskommunens nettsider er utformet etter prinsippet om universell utforming. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har vurdert norske kommuner og fylkeskommuners nettsider etter et kriteriesett innen tilgjengelighet, brukertilpasning og nyttig innhold. Hjemmesidene til Aust-Agder fylkeskommune får 5 av 6 mulige stjerner, og er dermed 1 av de 3 beste fylkeskommunene hva angår tilgjengelighet på nett.*
  - d) *Fylkeskommunen har søkt BRA-midler 2011 og fått tildelt 3 mill til oppgradering av bussholdeplasser langs linje 1.*

Nasjonalt hovedmål 2

Bistå kommunene innenfor sitt fylke til å bli gode på universell utforming.

- **Kommunene bør arbeide for at alle kommunesentra i Norge blir universelt utformet.**
  - a) *4 kommuner er tildelt ekstraordinære statlige stimuleringsmidler knyttet til universell utforming. 3 av kommunene har fått midler for å støtte opp om arbeidet med universell utforming av kommunesentra gjennom reguleringsplan.*
  - b) *Fylkeskommunen har avgitt uttalelser til 7 reguleringsplaner som berører sentrum. I 5 av disse planene har fylkeskommunen gitt innspill på universell utforming eller "sjekket" at kommunen har belyst/omtalt temaet i planen.*
- **Alle kommuner har friluftsområder for allmenn bruk som er universelt utformet.**
  - a) *Aust-Agder fylkeskommune har i 2011 tildelt midler til friluftsliv til kommuner, lag og foreninger. Universell utforming og tilgjengelighet er ett*

av kriteriene som tillegges vekt ved tildeling. Alle søknadene hvor universell utforming ble tillagt vekt fikk tilskudd. 7 av 35 søknader vektla universell utforming.

- c) *Friluftsrådet Sør har på oppdrag fra fylkeskommunen utarbeidet et forprosjekt for kyststi i Aust-Agder. Gjennom forprosjektet er flere forhold knyttet til kyststi vurdert, deriblant universell utforming og tilgjengelighet.*

- **Alle kommuner bør ha vedtatt kommuneplan med retningslinjer og bestemmelser for universell utforming innen 2015.**
  - a) *Fylkeskommunen har hatt 8 kommuneplaner til uttalelse i 2011. I 4 av disse planene har fylkeskommunen gitt innspill på universell utforming eller "sjekket" at kommunen har belyst/omtalt temaet i planen.*

Nasjonalt hovedmål 3

Være dialogpartner og bidragsyter i det nasjonale arbeidet for universell utforming ved å ta initiativ og medvirke i ulike nettverk og arbeidsfora.

- **Alle fylker og 25 % av kommunene bør delta aktivt i nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming med kommune- og fylkesrettet satsing innen 2014.**
  - a) *Pilotfylket har gjennom de ekstraordinære tilskuddsmidlene invitert 4 (Tvedestrand, Iveland, Arendal, Evje og Hornnes) kommuner i fylket til å bidra i det nasjonale utviklingsprosjektet. Risør kommune er ressurskommune for universell utforming. 33% av kommunene i Aust-Agder deltar dermed i det nasjonale utviklingsprosjektet.*
- **Alle kommuner bør ha deltatt aktivt i veiledning om ny plan- og bygningslov innen 2010.**
  - a) *Fylkeskommunen og fylkesmannen arrangerte i oktober kurs om reguleringsbestemmelser for kommuner (ansatte som jobber med plan og byggesak) og private konsulenter som utarbeider reguleringsplaner for kommunene.*

Nasjonalt hovedmål 4

Initiere og delta i delprosjekter sammen med andre kommuner, nasjonale og/eller regionale kompetansemiljøer.

- **Aktiviteter fra egenvalgte resultatmål i Aust-Agder**
  - a) *Prosjektleder deltar som fylkeskommunens representant i tverrfaglig uuforum hos Statens vegvesen Region sør.*
  - b) *Statens vegvesen Region sør og Aust-Agder fylkeskommune arrangerte i november åpen konferanse for ansatte i statens vegvesen, kommuner og fylkeskommuner om universell utforming av hele reisekjeder.*

Nasjonalt hovedmål 5

Aktiv og utadrettet kunnskaps- og resultatformidling

- Synliggjøring på eget nettsted hos fylkesmann/fylkeskommune
  - a) Det er opprettet egne sider med temaet universell utforming på fylkeskommunens nettsider.
  - b) Det er publisert 9 artikler om universell utforming på hjemmesidene til Aust-Agder fylkeskommune.

5. Økonomi

Prosjektet har i 2011 hatt 3 finansieringskilder:

- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet bidro med kr 250 000,-.
- Aust-Agder fylkeskommune bidro med kr 150 000,-.
- Fylkesmannen i Aust-Agder bidro med kr 75 000,-.

2011	
Inntekter	Utgifter
106 000 overført fra 2010	330 000 lønn prosjektleder
75 000 bidrag fra Fylkesmannen i Aust-Agder	14 000 kurs, konferanser og kompetanseheving for ansatte i fylkeskommune
250 000 Tilskudd fra dep.	12 000 reiseutgifter knyttet til kurs, konferanser og opplæring
150 000 bidrag fra fylkeskommunen	
Sum 581 000	Sum 581 000
Kr 225 000 overføres til 2012	

6. Gevinstrealisering

3 resultatmål er avsluttet i 2011.

1. Fylkeskommunen har søkt om BRA-midler og fått tildelt 3 millioner for 2011. Midlene skal brukes til oppgradering av holdeplasser på busslinje 1.
Gevinst: Arbeidet med oppgradering av holdeplasser forseres i forhold til hva som var planlagt tidsplan uten BRA-midlene.
2. 4 kommuner har fått ekstraordinære stimuleringsmidler knyttet til universell utforming.
Gevinst: Med ekstraordinære stimuleringsmidler til kommunene har pilotfylket fått viktige samarbeidspartnere i sitt arbeid med universell utforming knyttet til friluftsliv og kommunesenter/byrom. For kommunene er gevinsten foreløpig at de har fått tilført midler til å kunne gjøre en ekstra innsats med universell utforming.
3. Aust-Agder fylkeskommune har utdelt tilskudd til friluftslivstiltak.

Gevinst: Flere kommuner, lag og foreninger har fått midler til friluftslivstiltak som vektlegger universell utforming og tilgjengelighet.

Aust-Agder har videre arbeidet med 15 andre resultatmål, men som har en lengre horisont enn de overfor nevnte, og er derfor ikke avsluttet.

For å bidra i arbeidet med å utvikle universell utforming som en strategi i kommunal og regional planlegging og forvaltning, er mange aktiviteter prosess- og dialogorientert, og vil følgelig være noe det jobbes kontinuerlig med gjennom hele den 3-årige prosjektperioden.

7. Prosjektfaglig evaluering

Aust-Agder er et lite fylke og det har vært et bevisst valg at universell utforming skal integreres i den daglige ordinære virksomheten til fylkemann og fylkeskommune.

Hovedfokus i tiltak K1 (som pilotfylkesatsingen er en del av) er å utvikle universell utforming som strategi i kommunal og regional planlegging og forvaltning. I et slikt arbeid må mange, og på ulike nivå, delta. Dette tar tid, og det er derfor lagt vekt på å jobbe dialog- og prosessorientert - både internt og eksternt.

Det er krevende å oppnå store gevinster på kort sikt, da gevinstene i stor grad er knyttet til langsiktede prosesser.

8. Dokumentasjon

Eksempel på tiltak knyttet til universell utforming:

- Konferanse om universell utforming av hele reisekjeder.
Arrangør: Statens vegvesen, region sør og Aust-Agder fylkeskommune (pilotfylke for universell utforming)
<http://www.vegvesen.no/Fag/Fokusomrader/Universell+utforming/Nyhetsarkiv/Regional+konferanse+om+universell+utforming.258654.cms>
- 3 mill i BRA-tilskudd for å oppgradere holdeplasser langs fylkets mest trafikkunge kollektivakse.
<http://www.austagderfk.no/Tjenester-og-fagfelt/Samferdsel/Nyheter-fra-samferdsel/32-millioner-til-oppgradering-av-holdeplasser-i-Aust-Agder/>
- Opprettet eget nettsted om temaet universell utforming på fylkeskommunens hjemmesider.
<http://www.austagderfk.no/Tjenester-og-fagfelt/Regional-utvikling1/Samfunnsplanlegging/Universell-utforming1/>
- Aust-Agder fylkeskommunens tilskuddsmidler for friluftslivstiltak. Universell utforming er ett av tiltakene som tillegges vekt ved tildeling.
<http://www.austagderfk.no/Tjenester-og-fagfelt/Regional-utvikling1/naturforvaltning/Nyhetsliste-friluftsliv-og-naturforvaltning/Tilskudd-til-friluftslivstiltak-og-vilttiltak/>